

DOCAT

MỖI TUẦN HỌC HỎI MỘT ĐỀ TÀI

TUẦN 11

Dân Israel phản ứng ra sao trước việc Thiên Chúa thông truyền cho họ về Ngài?

Trong câu hỏi số 10 của tuần trước, chúng ta đã cùng nhau chia sẻ về cách thức Thiên Chúa bày tỏ chính mình cho con người. Câu hỏi 11 này trình bày sự đáp trả hay phản ứng của con người [dân Israel] trước mạc khải của Thiên Chúa. Chúng ta tìm thấy câu trả lời cho vấn nạn trên trong DOCAT như sau:

Khi Thiên Chúa tỏ mình cho con người, chính họ phải gác mọi thứ sang một bên, và suy nghĩ xem đời mình thay đổi thế nào trước nhan Đức Chúa hằng sống. Một khi Thiên Chúa được nhận biết, không điều gì còn có thể ở lại trạng thái cũ. Dân Israel đã chứng tỏ việc này thông qua thái độ đáp lại của họ với giao ước mà Đức

Chúa ký kết với họ. Đức Chúa đã trao cho ông Môsê Mười Điều Răn trên núi Sinai (Xh 19-24). Nếu chúng ta tuân thủ Mười Điều Răn, và cố gắng hành động đúng đắn, thì đây là lời đáp lại của chúng ta trước món quà yêu thương của Thiên Chúa. Theo cách đó, chúng ta có cơ hội cộng tác vào kế hoạch tổng thể của Ngài cho thế giới và lịch sử.

Trong câu trả lời trên, chúng ta tìm thấy hai phản ứng cụ thể sau của con người trước việc Thiên Chúa thông truyền chính Ngài cho họ: (1) gác mọi thứ sang một bên; (2) suy nghĩ về việc thay đổi lối sống cho xứng hợp với mạc khải của Thiên Chúa. Theo câu trả lời, hai thái độ (phản ứng) này là những đòi hỏi phải có của con người nói chung, chứ không chỉ của riêng dân Israel, trước mạc khải của Thiên Chúa. Nhưng điều này được con người, nhất là dân Israel, thực hiện thế nào trong quá trình lịch sử cứu độ thì không được trình bày trong câu trả lời của DOCAT. Đây chính là điều chúng ta sẽ cố gắng chia sẻ với nhau để hiểu rõ hơn vấn đề.

Mặt khác, khi phân tích cẩn thận câu hỏi và câu trả lời, chúng ta nhận ra rằng chúng không có liên kết chặt chẽ với nhau, vì câu trả lời không đi trực tiếp vào vấn đề được hỏi – phản ứng của dân Israel – mà chỉ trình bày cách chung chung về phản ứng của con người trước mạc khải của Thiên Chúa. Một cách cụ thể, khi phân tích câu trả lời, chúng ta có thể chỉ rõ ba phần sau: (1) Con người phải làm gì khi Thiên Chúa tỏ mình cho họ [Khi Thiên Chúa tỏ mình cho con người, chính họ phải gác mọi thứ sang một bên, và suy nghĩ xem đời mình thay đổi thế nào trước nhan Đức Chúa hằng sống. Một khi Thiên Chúa được nhận biết, không điều gì còn có thể ở lại trạng thái cũ]; (2) áp dụng cho dân Israel hay phản ứng của dân Israel [Dân Israel đã chứng tỏ việc này thông qua thái độ đáp lại của họ với giao ước mà Đức Chúa ký kết với họ. Đức Chúa đã trao cho ông Môsê Mười Điều Răn trên núi Sinai (Xh 19-24)]; (3) áp

dụng cho chúng ta ngày hôm nay [Nếu chúng ta tuân thủ Mười Điều Răn, và cố gắng hành động đúng đắn, thì đây là lời đáp lại của chúng ta trước món quà yêu thương của Thiên Chúa. Theo cách đó, chúng ta có cơ hội cộng tác vào kế hoạch tổng thể của Ngài cho thế giới và lịch sử]. Câu hỏi chỉ giới hạn chủ yếu vào phần thứ hai, phản ứng của Israel, trong khi câu trả lời dường như hơi “mập mờ” và quá rộng.

Một chi tiết khác chúng ta cần lưu tâm là câu trả lời trong DOCAT dường như chỉ dừng lại ở khía cạnh tích cực được đòi hỏi trong phản ứng của dân Israel trước mạc khải của Thiên Chúa cho họ và chỉ giới hạn với giao ước được ký kết tại núi Sinai, nơi Đức Chúa ban cho họ Mười Điều răn. Đứng trước một sự kiện con người luôn có những phản ứng khác nhau: ngạc nhiên, vui, buồn, đón nhận, không đón nhận. Những phản ứng này tùy thuộc vào mối tương quan của người cảm nhận với sự kiện. Phản ứng có thể sẽ thay đổi khi tương quan được thay đổi. Ví dụ, khi nghe một người bị tai nạn, kẻ thù của người bị nạn sẽ vui mừng, trong khi người thân của người bị nạn thì lo lắng. Trước mạc khải của Thiên Chúa cho dân Israel cũng thế, họ có những phản ứng khác nhau và phản ứng vâng phục ban đầu bị thay đổi theo thời gian. Chính vì vậy, để có một hình ảnh đầy đủ về phản ứng của dân Israel trước việc Thiên Chúa thông truyền cho họ về Ngài, chúng ta phải trình bày cả mặt trái của phản ứng của họ. Khi khám phá ra điều này, chúng ta sẽ nhận ra rằng, chính chúng ta cũng đang phản ứng như thế trước việc Thiên Chúa tỏ lộ chính mình cho chúng ta trong đời sống hằng ngày. Đây chính là điều mà chúng ta tìm thấy trong phần 3 của câu trả lời trong DOCAT. Để đạt được điều này, chúng ta cần tìm hiểu cách ngắn gọn ba vấn đề sau: Dân Israel được thiết lập như thế nào? Thiên Chúa tỏ mình cho dân Israel như thế nào? Và Dân Israel phản ứng thế nào khi Thiên Chúa tỏ chính mình cho họ, nhất là trong kinh nghiệm của giao ước tại Sinai?

Theo niềm tin của mình, dân Israel tin nhận rằng họ là con cháu của Abraham, của Isaac và Giacóp. Chính giao ước Thiên Chúa đã thiết lập với Abraham là làm cho con cháu ông đông đảo như sao trên bầu trời và như cát dưới biển chính là nền tảng và khởi đầu của sự ra đời của dân Israel. Một cách cụ thể, Thiên Chúa hứa ban cho Abraham đất hứa và con cháu đông đúc. Đây là hai yếu tố cần thiết – đất và dân chúng – để thiết lập một đất nước hùng cường. Như chúng ta đã đọc biết trong Kinh Thánh, trong thời kỳ đầu, con cháu Abraham chỉ là một nhóm nhỏ và trong thời của Giuse, con của Giacóp, con cháu Abraham vào sống trong Ai-cập, rồi họ sinh sôi nảy nở và trở nên đông đảo. Nhưng rồi họ bị đàn áp bởi người Ai-cập và Đức Chúa sai Môsê đến để giải thoát họ khỏi ách nô lệ ở Ai-cập để đưa họ vào đất mà Đức Chúa đã hứa cho Abraham và con cháu của ông.

Trước khi Thiên Chúa mạc khải chính mình như là Thiên Chúa của giao ước tại núi Sinai, qua Môsê, Ngài mạc khải cho dân Israel tên gọi của Ngài. Mạc khải cho Môsê về tên của mình là mạc khải nền tảng nhất của Đức Chúa cho dân Israel. Đây không chỉ là nền tảng cho dân Israel mà là mạc khải căn bản cho cả Cựu Ước và Tân Ước: “Thiên Chúa đã từ từ tỏ mình ra cho dân của Ngài, dưới nhiều tên gọi khác nhau, nhưng tên Ngài nói cho Môsê biết trong lúc hiện ra nơi bụi gai rực cháy, khi khởi đầu cuộc Xuất hành và cuộc Giao ước trên núi Sinai, vẫn được

coi là mạc khải căn bản nhất đối với Cựu ước và Tân ước.”¹ Và dân Israel đã đón nhận tên này là tên của Thiên Chúa mà họ tôn thờ và yêu mến Ngài hết lòng, hết dạ, và hết trí khôn.

Tại sao Thiên Chúa lại mạc khải tên của Ngài cho dân Israel? Thiên Chúa mạc khải chính tên của Ngài vì “tên nói lên bản chất, sự nhận diện của con người và ý nghĩa cuộc sống của người đó. Thiên Chúa có một tên gọi, Ngài không phải là một sức mạnh vô danh. Nói lên tên mình, là cho người khác nhận biết mình: một cách nào, đó là trao bản thân mình để người ta có thể tiếp xúc, có thể hiểu biết sâu hơn và có thể gọi đích danh mình.”² Thiên Chúa mạc khải tên vì Ngài muốn thiết lập “tương quan liên vị” với con người, vì chính trong bản chất nội tại của Ngài là “tương quan Ngôi Vị.” Thật vậy, trong tất cả các mối tương, điều đầu tiên một người “mạc khải” cho người khác về chính mình là tên của mình. Nói cho người khác tên của mình là để được gọi, và khi được gọi thì sẽ có lời đáp trả, và khi có lời đáp trả thì tương quan liên vị sẽ được thiết lập. Chính trong bối cảnh của tương quan liên vị này mà chúng ta hiểu về giao ước và phản ứng của con người khi Thiên Chúa bày tỏ chính mình cho họ.

Tuy nhiên, tên của một người luôn ẩn chứa trong đó một ý nghĩa. Tên của Thiên Chúa cũng thế. Tên của Ngài là một mẫu nhiệm mà dân Israel phải luôn tỏ lòng tôn kính: “Vì tôn kính sự thánh thiện của Thiên Chúa, dân Israel không đọc lên thánh danh của Ngài. Khi đọc Thánh Kinh, tên gọi đã được Chúa mạc khải thường được thay thế bằng “*Adonai*” (“Đức Chúa”; tiếng Hylạp là *Kyrios*). Thần tính của Chúa Giêsu cũng sẽ được tung hô với danh hiệu này: “Giêsu là Đức Chúa.”³ Đây chính là phản ứng mà Thiên Chúa đòi hỏi dân Israel khi Ngài mạc khải tên của Ngài. Sách Giáo Lý của Giáo Hội Công Giáo dạy rằng:

Ngài cho biết tên Ngài là Yahvê, một tên gọi bí nhiệm, “Ta là Đấng Hiện hữu,” hoặc “Ta là Ta đây” ... Thiên Chúa cho biết Ngài là ai, và phải gọi Ngài thế nào. Tên gọi này của Thiên Chúa cũng huyền nhiệm như bản thân Thiên Chúa: đó vừa là tên gọi mà Chúa bày tỏ cho ta, vừa là một sự từ chối không cho biết tên Ngài. ... “Ngài là Thiên Chúa náu ẩn” (Is 45:15), tên Ngài thật không lưỡi nào nói lên được, nhưng Ngài là Thiên Chúa ở gần con người ta.⁴

Hơn nữa, khi mạc khải tên mình cho dân Israel, Thiên Chúa cũng đồng thời mạc khải chính Ngài là Thiên Chúa trung thành: “Khi mạc khải tên của Ngài, Thiên Chúa đồng thời mạc khải sự trung thành từ ngàn xưa và mãi mãi của Ngài: từ ngàn xưa, vì ‘Ta là Thiên Chúa của các tổ phụ ngươi’ (Xh 3:6), và mãi mãi, vì ‘Ta sẽ ở với ngươi’ (Xh 3:12). Thiên Chúa nói tên Ngài là ‘Đấng hiện hữu,’ vì Ngài là Thiên Chúa luôn có mặt đó, luôn hiện diện bên cạnh dân Ngài để cứu thoát dân của Ngài.”⁵ Trước sự trung thành của Thiên Chúa, dân Israel nhận ra thái độ bất trung của mình, nhất là trong kinh nghiệm tôn thờ ngẫu tượng con bò vàng của họ khi Môsê lên núi Sinai để nhận Mười Điều Răn. Chính trong kinh nghiệm này, Thiên Chúa tỏ mình ra không chỉ là Đấng trung thành mà còn là Đấng chậm giận và giàu lòng xót thương.

Sau tội lỗi của Israel ngoảnh lưng lại với Thiên Chúa để đi thờ con bê vàng (Thiên Chúa đã nghe lời cầu bầu của Môsê và chấp nhận bước đi giữa một dân tộc bất trung, để tỏ bày tình thương của Ngài. Môsê xin được nhìn thấy Vinh quang của Chúa, thì Ngài trả lời: “Ta sẽ cho điếu qua trước mặt ngươi tất cả sự tốt lành của Ta, và Ta sẽ tuyên đọc trước mặt ngươi Danh của Yahvê” (Xh 33:18-19). Và Chúa

¹ Sách Giáo Lý của Giáo Hội Công Giáo, số 204.

² Sách Giáo Lý của Giáo Hội Công Giáo, số 203.

³ Sách Giáo Lý của Giáo Hội Công Giáo, số 209.

⁴ Sách Giáo Lý của Giáo Hội Công Giáo, số 206.

⁵ Sách Giáo Lý của Giáo Hội Công Giáo, số 207.

đi qua trước mặt Môsê và công bố: “Yahvê, Yahvê, Thiên Chúa của âu yếm và nhân từ, chậm nổi giận, giàu lòng tha thứ và tín trung” (Xh 34:56). Bây giờ Môsê tuyên xưng Thiên Chúa là Chúa tha thứ.⁶

Theo nghĩa hẹp, chúng ta có thể nói rằng dân Israel được ‘thiết lập’ thành dân riêng của Đức Chúa tại núi Sinai, nơi Đức Chúa ban cho họ Mười Điều răn như là “điều kiện” hoặc “các khoản khế ước” trong giao ước giữa Đức Chúa và dân Israel. Nếu họ tuân giữ những “điều kiện” này, thì họ là dân của Đức Chúa, và Đức Chúa là Chúa của họ. Sách Xuất Hành trình bày cho chúng phản ứng “run sợ” của dân Israel rước sự mạc khải của Thiên Chúa trong khi ký kết giao ước với Ngài (x. Xh 20:18). Thật vậy, khi đón nhận mạc khải của Thiên Chúa, con người phải có thái độ “ngạc nhiên” và “kính sợ.” Tại sao lại ngạc nhiên và “kính sợ”? Con người phải ngạc nhiên và kính sợ vì là một tạo vật mà được Đấng Tạo Hoá của mình thiết lập giao ước tình yêu. Từ thái độ ngạc nhiên, con người cảm thấy mình nhỏ bé trước tình yêu cao vời đó. Sách Giáo Lý của Giáo Hội Công Giáo trình bày cho chúng ta điều này như sau:

Đứng trước sự hiện diện vừa thu hút vừa bí nhiệm của Thiên Chúa, con người khám phá ra sự bé nhỏ của mình. Đứng trước bụi gai rực cháy, Môsê đã cởi bỏ dép của mình và che mặt, khi đối diện với Thiên Chúa cực thánh. Đứng trước vinh quang của Thiên Chúa vô cùng thánh thiện, Isaia đã kêu lên: “Bất hạnh cho tôi! Tôi chết mất, vì tôi là một con người có cặp môi dơ bẩn” (Is 6:5). Đứng trước những phép lạ Chúa Giêsu làm, Phêrô kêu lên: “Lạy Chúa, xin tránh xa con, vì con là một kẻ tội lỗi” (Lc 5:8). Nhưng vì Thiên Chúa thánh thiện, nên Ngài có thể tha thứ cho những người nhận mình là tội nhân trước mặt Ngài: “Ta sẽ không buông lòng cho con thịnh nộ của Ta (...), bởi vì Ta là Thiên Chúa, chớ không phải một con người, Ta là Đấng Thánh ở giữa người” (Hs 11:9). Tông đồ Gioan cũng nói như thế: “Trước mặt Ngài, chúng ta sẽ trấn an tâm hồn mình, nếu tâm hồn ta lên án ta, bởi vì Thiên Chúa lớn hơn tâm hồn ta, và Ngài biết hết mọi sự” (1 Ga 3:19-20).⁷

Khi mạc khải cho dân Israel về chính mình thì Thiên Chúa cũng mong muốn dân đáp lại với những thái độ (phản ứng) tương xứng. Nói cách cụ thể, khi Thiên Chúa mạc khải chính mình, Ngài muốn con người đáp lại với trọn cõi lòng của mình. Giống như khi một chàng trai tỏ lộ tâm tình của mình cho một cô gái, thì anh ta cũng muốn được đón nhận và thiết lập một tương quan liên vị trong tình yêu với cô gái. Thái độ cần thiết của dân Israel khi khám phá ra rằng Thiên Chúa luôn yêu thương và trung thành với giao ước của Ngài làm cho họ phải tỏ lòng biết ơn và thay đổi để trở nên xứng đáng với giao ước ký kết với Thiên Chúa.

Điểm cuối cùng giúp chúng ta hiểu sâu hơn phản ứng của dân Israel trước mạc khải của Thiên Chúa, là xét xem ngoài kinh nghiệm giao ước tại Sinai, Thiên Chúa còn tỏ mình ra cho dân Israel là Đấng như thế nào? Như chúng ta đã trình bày trong câu hỏi số 10 và trong kinh nghiệm tại núi Sinai, Thiên Chúa tỏ mình cho con người, đặc biệt là dân Israel, như là Thiên Chúa của giao ước. Đây là hình ảnh mà chúng ta cũng tìm thấy trong câu trả lời trên. Tuy nhiên, trong kinh nghiệm của dân Israel, Đức Chúa được xem là Đấng giải phóng họ khỏi ách nô lệ Ai-cập. Đối với dân Israel, kinh nghiệm vượt qua là kinh nghiệm chính yếu của họ về Đức Chúa. Họ tưởng nhớ kinh nghiệm này và truyền lại cho con cháu từ đời này tới đời kia. Sách Giáo Lý của Giáo Hội Công Giáo trình bày điểm này như sau:

⁶ Sách Giáo Lý của Giáo Hội Công Giáo, số 210

⁷ Sách Giáo Lý của Giáo Hội Công Giáo, số 208.

Thiên Chúa là Thiên Chúa của các tổ phụ, Ngài đã kêu gọi và hướng dẫn các ông trên các đường lối hành. Ngài là Thiên Chúa trung thành và từ bi. Ngài luôn nhớ họ và nhớ các lời hứa của Ngài. *Ngài đến để giải thoát con cháu các ông khỏi cảnh nô lệ.* Qua không gian và thời gian, *Ngài là Thiên Chúa có thể và muốn giải phóng họ,* và Ngài sẽ dùng tất cả quyền năng vô song của Ngài để thực thi kế hoạch này.⁸

Tuy nhiên, dân Israel không luôn đáp lại sự giải thoát này với trọn con tim. Họ để cho mình trở thành nô lệ của tội lỗi và chống lại Thiên Chúa. Ngay sau khi ký giao ước với Đức Chúa tại núi Sinai, trong hành trình vào đất hứa, dân Israel đã phản nản, kêu ca và chối bỏ Đức Chúa khi họ không có của ăn và thức uống. Và khi họ vào đất hứa, họ tiếp tục chối bỏ Đức Chúa như là Đấng giải phóng và vua của họ mà sống theo lối sống của những dân chung quanh để chọn cho mình một vị vua không phải là Đức Chúa. Họ luôn sống bất trung với giao ước họ đã ký với Thiên Chúa đến nỗi Thiên Chúa sai các ngôn sứ đến để nhắc nhở cho họ về giao ước, nhưng họ không nghe lời các ngôn sứ và bách hại các ngôn sứ. Đọc lịch sử của dân Israel chúng ta nhận ra rằng, dân Israel không luôn có phản ứng tích cực trước việc Thiên Chúa mạc khải chính mình cho họ. Ngay cả cũng phản ứng một cách Thiên Chúa luôn trung người, ngay cả khi con Ngài không bao giờ từ Thiên Chúa của tình

khi Chúa Giêsu đến, họ thù địch. Tuy nhiên, thành và luôn yêu con người phản bội Ngài vì chối chính mình là yêu.

⁸ Sách Giáo Lý của Giáo Hội Công Giáo, số 205.